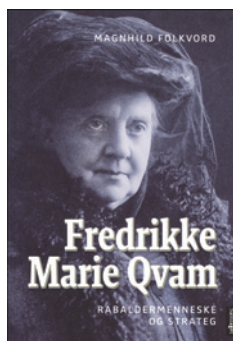

En av våre mest fremragende politikere

Magnhild Folkvord
Fredrikke Marie Qvam
 Rabaldermenneske og strateg. 320 s, ill.
 Oslo: Samlaget, 2013. Pris NOK 399
 ISBN 978-82-521-8300-9

Fredrikke Marie Qvam (1843–1938) huskes vel i dag, i den grad hun fortsatt huskes, som stifteren av Norske Kvinners Sanitetsforening. Nå har den erfarne Klassekampen-journalisten Magnhild Folkvord skrevet hennes biografi. Timingen er god. Et annet av Qvams store bidrag var å kjempe frem full stemmerett for kvinner i 1913, det jubileet vi i år feirer.

Som begrunnelse for boken gjør Folkvord et poeng ut av at Qvam «på urimeleg vis har komme i skuggen av andre viktige kvinnesaks-kvinner», i første rekke Gina Krog (1847–1916). Folkvord mener at Qvam er blitt både «usynlig for ettertida» og «avpolitisert». Hun ønsker med denne boken å rette opp dette inntrykket. Jeg stiller meg imidlertid tvilende til Folkvords postulat om at Qvam ikke har fått den oppmerksomheten hun fortjener. I for eksempel *Norsk biografisk leksikon* (2003) gis etter mitt skjønn en balansert sammenfatning av Qvams arbeid (1). Folkvords bok overbeviser ikke om at det er grunnlag for verken å omskrive historien eller å omvurdere Qvams store innsats.

Bakerst finnes en 20 siders liste med noter, tre sider litteraturreferanser og et personregister. Fra notene er det i første rekke til kilder som trer frem: Qvam-arkivet ved Universitetsbiblioteket i Trondheim og privatarkivet på Gjøvran gård, der Qvam bodde som voksen. Folkvord skriver i forordet at det finnes «Ei utruleg stor samling av private brev, inkludert dei hemmelege kjærleiksbrevne mellom ungjenta Fredrikke og den åtte år eldre huslæreren som raskt vart kjærasten hennar». Mer får vi ikke vite om kildene. Hva menes med en «utruleg stor samling av private brev»? Betyr dette at Folkvord er den første som har fått tilgang til Gjøvran-arkivet? Det finnes ingen arkivreferanser til Riksarkivet – vil det si at ingen kilder herfra er studert, heller ikke arkivet til f.eks. Norske Kvinners Sanitetsforening – og hva er i så fall begrunnelsen for det?

Fredrikke Marie Qvam giftet seg med juristen Ole Anton Qvam (1834–1904), som ble en betydelig venstrepolitiker. Paret mistet fire av fem barn, bare datteren Louise Qvam (1866–1944) overlevde foreldrene. Hun var den tiende norske kvinnen som ble utdannet som lege (1897) (2). Hun døde ugift 78 år gammel.

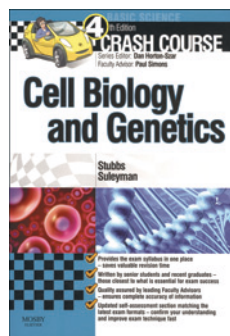
I sin samtid ble Fredrikke Marie Qvam omtalt som en av våre mest fremragende politikere. Hun var med overalt: «Alle tråder løper sammen hos fru Qvam», ble det visst sagt. Bedre begrunnelse for en biografi trengs ikke.

Erlend Hem
 Tidsskriftet

Litteratur

- Melby K. Fredrikke Qvam: utdypning. I: Norsk biografisk leksikon. http://nbl.snl.no/Fredrikke_Qvam/utdypning [8.7.2013].
- Mørck F, red. Norske kvinder: en oversigt over deres stilling og livsvilkaar i hundredeåret 1814. Bd. 1. Kristiania: Berg & Høgh, 1914: 140.

Grundig «crash-kurs» i cellebiologi med mer

Matt Stubbs, Narin Suleyman
Cell biology and genetics
 4. utg. 200 s, tab, ill. Edinburgh: Mosby
 Elsevier, 2013. Pris EUR 31
 ISBN 978-0-7234-3622-5

«Love it or hate it, you need to understand these topics» står det i forordet til denne boken, som er skrevet av og for medisinstudenter. Den er grundig, kompakt og lettlest og begynner med et kapittel om prokaryote celler, før fem kapitler om den eukaryote cellens struktur og funksjoner følger. Ett av dem er viet den viktige celledemembranen og mekanismer for transport og signalering. Etter et metodekapittel avsluttes boken med to kapitler om medisinsk-genetiske emner, slik som genetiske varianter og sykdom, populasjonsgenetikk og genetisk veiledning. Bakerst finnes ordliste og ulike typer flervalgsoppgaver med fasit, som er lærerike.

Søkelyset er langt mer rettet mot normale cellebiologiske prosesser enn mot medisinsk genetikk. Derfor passer boken i flere fag. Samtidig gjør moderne undersøkelsesmetoder at kunnskapsbehovet i genetikk er i endring, fra kunnskap om kjente enkeltgeners betydning, til kompetanse i tolking av betydningen av ukjente genetiske forandringer der det ikke er etablert noen sammenheng mellom genotype og sykdom. Det siste krever god innsikt i cellebiologi og biokjemisk genetikk.

De to siste kapitlene er svært kompakte. Mendelsk arv, enkle populasjonsgenetiske prinsipper og Hardy-Weinbergs lov er greit presentert. Genvarianter forklares godt, men allelisk heterogenitet er ikke riktig definert. Mange genetiske tilstander nevnes som eksempler, men det er knapt plass til å gå inn på hva de innebærer. Kriterier for populasjonsscreening presenteres, men populasjonsscreening, genetisk bærertesting og genetisk prediktiv testing omtales sammen på en slik måte at det ikke kommer tydelig frem hva som er hva. Prediktiv testing for så vel familiær Alzheimers sykdom, Parkinsons sykdom og den monogent arvelige Huntingtons sykdom omtales som susceptibilitetstesting. Tilnærmingen til syndromdiagnostikk er svært forenklet. Omtalen av genetisk prenatal diagnostikk synes ikke helt oppdatert. Analyse av føtalt DNA i maternelt blod blir ikke nevnt her. Bestemmelse av alfaføtoprotein i maternelt serum for påvisning av nevrallrørsdefekter hos fosteret omtales grundig, selv om metoden i dag er mindre aktuell på grunn av ultralydundersøkelser. Det oppgis at ultralydundersøkelse i uke 16–18 kan påvise mer enn 280 medfødte misdannelser. Det kan diskuteres om det er meningsfullt å oppgi et slikt tall. Genetisk preimplantasjonsdiagnostikk anbefales flere steder, uten å nevne at metoden fremdeles er forbundet med relativt lav suksessrate.

Boken er meget detaljrik, men spenner kanskje for vidt. Den passer best for undervisningen i medisinske basalfag, men kan også benyttes av leger i spesialisering i parakliniske fag, spesielt medisinsk genetikk, og til forskerstudenter. Den passer utmerket for en lite omtalt målgruppe som muligens holder en lav profil, nemlig leger som var involvert i basalforskning for noen år siden, og som av ulike årsaker ikke har maktet å holde seg oppdatert på biologi og metoder.

Benedicte Paus
 Avdeling for medisinsk genetikk
 Oslo universitetssykehus